

DARE

Depolarisation Activism for
Resilient Europe

Savremeni izazovi: Nasilni ekstremizam i radikalizacija (Druga lekcija)

Autor: dr. sc. Susanna Z. Papp

Croatian Education and Development
Network for the Evolution of
Communication - HERMES
Croatia

Kreisau-Initiative
Kreisau Initiative e.V.
Germany

Open Communication
Serbia

TRANSFORM
Sweden

Western Balkans
Network
Bosnia-Herzegovina

Co-funded by
the European Union

Ovaj projekat je sufinansiran sredstvima Evropske komisije. Stavovi i sadržaj nastavnih planova su isključiva odgovornost njihovih autora i ne odražavaju stavove Evropske komisije ili organizacija koje sprovode projekat. Evropska komisija nije odgovorna za bilo kakve posledice koje proizlaze iz ponovne upotrebe ove publikacije.

Savremeni izazovi:

Nasilni ekstremizam i radikalizacija* (Druga lekcija)

O projektu

Inicijativa 'DARE - Depolarization Activism for Resilient Europe' ('Aktivizam za depolarizovanu i snažnu (otpornu) Evropu') pokrenuta je sa ciljem stvaranja prostora za kritički pristup učenju i dijalog usmeren na mlade i njihov aktivizam u području savremenih izazova kao što su polarizacija, radikalizacija, mentalno zdravlje i kršenja ljudskih prava. Obrazovni materijali DARE projekta nastoje da ojačaju aktivno građanstvo i evropske vrednosti i da promovišu i osnažuju glasove mladih i njihov građanski angažman. Za više informacija posetite internet stranicu projekta: www.depolarisation.eu

Teme

- 'Savremeni izazovi' kroz svoje teme istražuju složene savremene probleme koji se često ne obrađuju u školama;
- Proces radikalizacije (ko je ranjiv, kako se ljudi vrbuju, zašto se radikalizuju);
- Zaštitni činoci u borbi protiv radikalizacije, temelji samopouzdanja.

Kontekst

Složeni, savremeni problemi ne dobijaju uvek potreban prostor u školama širom Evrope. Želja nam je da inspirišemo nastavu građanskog vaspitanja, sociologije, etike ili razrednog časa smislenim sadržajem koji se bavi relevantnim problemima u društvu i istovremeno gradi otpornost mladih i kritičko razmišljanje o ovim temama.

Nasilni ekstremizam i radikalizacija su primeri takvih problema. Sa rastom populizma u Evropi, učenici svedoče čestim primerima netrpeljivosti prema određenim društvenim grupama, kao i nasilju na televiziji i kanalima društvenih mreža. Osim toga, često su izloženi vestima o terorizmu ili čak i sami doživljavaju posledice takve netrpeljivosti i nasilja u svojim zajednicama.

Ovo je druga lekcija (od dve) na temu nasilnog ekstremizma i radikalizacije. Preporuka je da se realizuju ili u dva uzastopna časa prema rasporedu ili za vreme dvočasa. Tokom prvog časa raspravlja se o konceptu nasilnog ekstremizma sa posebnim fokusom na karakteristike nasilnog ekstremističkog načina razmišljanja, dok se drugi čas usredsređuje na proces radikalizacije odgovarajući na pitanja o tome zašto i kako ljudi postaju nasilni ekstremisti.

Ciljevi

- podizanje svesti o problemu radikalizacije u društvu;
- bolje razumevanje procesa radikalizacije i njenih obeležja;
- istraživanje o tome kako postati otporniji na radikalizaciju i izgraditi samopouzdanje.

* Napomena: Ako vas zanima ova tema i želite da je detaljnije obradite sa učenicima, pogledajte obrazovni materijal "Trening osveščivanja o radikalizaciji", koji je takođe razvijen u sklopu projekta DARE.

Ishodi učenja

Na kraju časa učenici će moći da:

- bolje razumeju proces radikalizacije (faktori rizika i strategija vrbovanja);
- prepoznaju i objasne određene zaštitne elemente koji pojedince mogu učiniti otpornim na radikalizaciju i pomoći im da izgrade samopouzdanje.

Materijal i oprema

Za puštanje videa: laptop, projektor, zvučnici, internet/Wi-Fi

Trajanje

45 minuta (jedan školski čas)

Pregled aktivnosti na času

Uvod (5 minuta)

Nastavnik traži od učenika da se prisete prethodnog časa kada se raspravljalo o nasilnom ekstremizmu. Nastavnik zatim najavljuje da se danas ta tema nastavlja raspravom o tome zašto i kako se ljudi radikalizuju i za početak pita učenike za eventualno mišljenje o postavljenim pitanjima, nakon čega sledi kratki animirani video.

Gledanje kratkog animiranog videa **Savremeni izazovi: Radikalizacija (5 minuta)**

Prikažite video učenicima: <https://depolarisation.eu/sr/savremeni-izazovi-s/>

Rasprava o video zapisu (15 minuta)

Korisna pitanja za istraživanje, razmatranje i dalje razmišljanje:

- Šta je radikalizacija?

(Napomena: Animirani video zapis govori o tome da, kada se radikalizuju, pojedincima postaju privlačne nasilne ekstremističke grupe ili ideje koje one promovišu. Radikalizacija je (složen psihološki i društveni) proces pri kojem pojedinac ili grupa usvaja ideje i ponašanja prema kojima je nasilje (prema drugim ljudima, grupama ili institucijama) opravdano. To je ista definicija koju smo koristili za nasilni ekstremizam - razlika je u tome što se radikalizacija usredsređuje na proces, dok je nasilni ekstremizam ishod.)

- Kako se ljudi radikalizuju? Koje strategije koriste nasilni ekstremisti za vrbovanje novih članova?

(Napomena: Ljudi se mogu radikalizovati i u virtuelnom i realnom svetu. Mogu se samoradikalizovati ili biti vrbovani od strane nasilnih ekstremista. Ljudi takođe mogu da usvoje radikalne stavove iz medija, svojih porodica, od prijatelja, a ponekad i u školi.)

Rasprava o video zapisu (nastavak):

Ekstremističke grupe koriste dobro osmišljene strategije kako bi uočile ranjive mlade ljude ili odrasle i nagovorile ih da se pridruže njihovoj grupi. Mladu osobu čije je samopouzdanje nisko, koja se oseća izolovano ili je ljuta, mogu da primete članovi nasilne ekstremističke grupe i da joj pristupe. Ona može biti pozvana na određeno okupljanje, gde joj se posvećuje puno pažnje kako bi se osećala posebno i razvila osećaj pripadnosti. Ponekad osobe koje vrbuju mogu pružiti i druge podsticaje, poput usluga, davanje novca itd. U kasnijoj fazi ideologija grupe postaje tema razgovora kako bi nova osoba mogla da usvoji nasilno promovisanje ideja i viziju jednog ili više neprijatelja. Sve to se takođe na sličan način može dogoditi i putem interneta pozivom u posebne sobe za razgovor ili zatvorene grupe. Osoba se celo vreme može osećati kao da od nepoznatih osoba dobija mnogo koristi bez davanja ničega zauzvrat.

→ Pitanja za razmišljanje mogu glasiti: Zašto nasilni ekstremisti biraju tako posredan način vrbovanja ljudi? Zašto nisu određeni u svojim ciljevima?

→ Šta motiviše ljude koji se samoradikalizuju? (Napomena: Ljudi koji se samoradikalizuju često su motivisani nezadovoljstvom, strahom ili ljutnjom, ili osećajem nepravde pa traže odgovore na internetu.)

→ Proradni komentar bi mogao biti: Ponekad političari pokušavaju da usade strah i mržnju prema određenim grupama kao što su migranti, izbeglice, verske ili etničke manjine i članovi LGBTQIA+ zajednice. Zašto to rade? Kakvu korist mogu da izvuku iz toga?

- Zašto se ljudi radikalizuju? Ko je posebno osetljiv na radikalizaciju?

Napomena: Postoji mnogo razloga zašto se ljudi radikalizuju. Neki od njih uključuju:

- GUBITAK SAMOPOUZDANJA: Neki ljudi su doživeli neuspehe ili su izgubili svoje ciljeve ili smisao života.
- OSEĆAJ NEPRAVDE: Drugi mogu da dožive nepravdu, da smatraju da se prema njima ili njihovoj grupi postupalo nepravedno. Neki su možda doživeli maltretiranje, diskriminaciju ili ponižavanje.
- POLITIČKA PROPAGANDA: U nekim slučajevima politička propaganda tera ljude da se boje drugih ljudi ili grupa i navodi ih da razviju bes prema tim grupama.
- Važno je napomenuti da ljudi koji se radikalizuju nisu ludi, već se samo u retkim slučajevima dešava da pate od neke vrste psihičke bolesti.

"Temelji samopouzdanja" - Preispitivanje samih sebe - grupni rad (20 minuta)

Nastavnik može izabrati da formuliše uputstva na sledeći način:

"Malopre smo razgovarali o tome ko je u opasnosti od radikalizacije i o razlozima zašto se ljudi radikalizuju, a sada je vreme da razmislimo o tome kako to možemo da sprečimo.

Radićete u grupama koje se sastoje od tri učenika. Dobićete četiri teme za raspravu, od kojih je svaka poseban zaštitni element protiv radikalizacije i temelj izgradnje samopouzdanja. Razmislite o svom odnosu prema svakoj temi i raspravite sva pitanja međusobno. Imate slobodu odabira kojim redosledom želite da razgovarate o temama."

(15 minuta)

Nastavnik daje uputstva učenicima da raspravljaju o svakom pitanju za razmišljanje u svakoj temi, a onda određuje koja grupa će odgovoriti ili prezentovati svoje zaključke na koje pitanje za raspravu (svaka grupa PO JEDNO pitanje).

"Temelji samopouzdanja" - Preispitivanje samih sebe - grupni rad (nastavak)

Preporučuje se štampanje svih pitanja za sve grupe kako bi ih imali ispred sebe tokom grupnog rada:

- **PRIPADANJE I PRIHVAĆENOST**
 - **RAZMISLITE:** U kojim grupama, zajednicama i odnosima se osećate dobro u svojoj koži? Gde se osećate prihvaćeno?
 - **RASPRAVITE:** Kako možete da pomognete učeniku koji se oseća usamljeno ili izolovano? Šta možete da uradite da se on/ona oseća dobrodošlo i prihvaćeno?

- **KOMPETENCIJE**
 - **RAZMISLITE:** Zbog kojih stvari ste ponosni na sebe? Ovde možete da razmišljate o različitim stvarima: dostignućima, uspesima, kvalitetima i osobinama koje cenite kod sebe itd.
 - **RASPRAVITE:** Ako učenik doživi neuspeh (npr. padne na testu ili mora da ponavlja ispit) šta možete da mu/joj kažete da bi se osećao/la bolje i da ga/je motivišete?

- **POŠTOVANJE I DOSTOJANSTVO**
 - **RAZMISLITE:** Kako znate kada vas poštuju kao osobu?
 - **RASPRAVITE:** Kakvo ponašanje prema drugim učenicima se smatra poštovanjem, a kakvo nepoštovanjem?
 - **RASPRAVITE:** Kako sve možemo pokazati poštovanje prema kulturama ili religijama drugih ljudi?

- **SVRHA I SMISAO**
 - **RAZMISLITE:** Do kojih aktivnosti ili stvari vam je jako stalo u životu?
 - **RAZMISLITE:** Koje stvari koje radite ponekad ili uobičajeno donose sreću drugim ljudima?
 - **RAZMISLITE:** Da li imate neke važne ciljeve na kojima želite da radite? Ako da, koji su to ciljevi?
 - **RASPRAVITE:** Koje stvari (prema ovim pitanjima) pomažu ljudima da pronađu svoju svrhu u životu?

Nastavnik obilazi učenike i, po potrebi, usmerava raspravu učenika i odgovara na eventualna pitanja. Tokom zajedničke rasprave grupe razmenjuju svoje ideje dok odgovaraju na svoja pitanja 'za raspravu'.

Čas se završava nastavnikovim zaključkom koji se odnosi na ono o čemu se prethodno raspravljalo. Naime, ljudi sa niskim samopouzdanjem mogu biti podložniji pridruživanju nasilnoj ekstremističkoj grupi. Važno je da se stvori razredno i školsko okruženje u kojem se svi osećaju prihvaćeno i poštovano jer su to najvažniji izvori ličnog zadovoljstva i samopouzdanja.

Izvori

- Projekat DARE, nastavni planovi, dodatni materijali i video zapisi koji se nalaze na internet stranici projekta: www.depolarisation.eu ili www.resilienteurope.eu

Adaptacija aktivnosti za nastavu na daljinu

Ovaj nastavni plan se u potpunosti može izvesti u nastavi na daljinu: deljenjem video zapisa preko interneta i korišćenjem soba za pojedinačne sastanke za grupni rad.

Ocenjivanje i evaluacija

Iako se određeni elementi ove lekcije odnose na razumevanje i baratanje činjenicama koje mogu da se proveriti i ocene, svrha ove aktivnosti ipak je razmišljanje i rasprava o izgradnji samopouzdanja – a to ne treba da bude predmet ocenjivanja ili drugih standardnih praksi evaluacije znanja.

Ako nastavnik ipak odluči da zada dodatni zadatak koji se zasniva na znanju, to se, naravno, može ocenjivati. U tom slučaju nastavnik mora unapred da odredi jasne kriterijume ocenjivanja.

Ideje za domaći zadatak

- Prva ideja za domaći zadatak: Analiza slučaja radikalizacije

Nastavnik učenicima daje materijale koji detaljno opisuju stvarni život ili fiktivni slučaj mlade osobe koja se radikalizovala. Učenici moraju da identifikuju činioce koji su mladu osobu podstakli da se pridruži nasilnoj ekstremističkoj grupi i kako je to moglo da se spreči (građenjem samopouzdanja). Učenici mogu da rade na slučaju pojedinačno ili u grupama pa da podele svoja razmišljanja na sledećem času.

- Druga ideja za domaći zadatak: Učenici treba da pogledaju jedan od dole predloženih video zapisa (napomena: službeni i/ili automatski generisani titlovi su dostupni na više jezika). Nakon toga treba da napišu kratki esej o tome šta su kroz slušanje i gledanje video zapisa shvatili, naučili, razumeli, o čemu su razmišljali.
 - Lista za reprodukciju video razgovora (6 razgovora - birate jedan), "The Roots of Extremism", na: www.ted.com/playlists/569/the_roots_of_extremism
 - François Reyes, "Dialogue is the only way forward | François Reyes", na: <https://youtu.be/1qyHt-12zJU>
 - Lauren Manning, "I Had the Fear", na: <https://youtu.be/iEKc63McZIU>
 - Ivan Humble, "Becoming Humble", na: <https://youtu.be/T9P7BzuiRzU>
 - Priča Michaela Kenta, "Former neo-Nazi removes swastika tattoos after unlikely friendship", na: <https://youtu.be/njXZUH5hv0w>
 - Manwar Ali, "I Lived In A Jihadist Camp In Afghanistan", na: <https://youtu.be/s4WWVQo-dAE>
 - "Formers | Learning from the lived experiences of former extremists", na: <https://youtu.be/42xlsBwVg4I>